

Vándorgyűlés *programfüzet*

JELI – SZOMBATHELY

2005. május 20–21.

OEE Károly Kert
Áll.EII. 2024

Országos Erdészeti Egyesület – Szombathelyi Erdészeti Rt.

A Vándorgyűlés programja

JELI – SZOMBATHELY

1. nap 2005. május 20. – péntek

10.00–11.30	Érkezés, regisztráció a szálláshelyeken
11.00–12.15	Ebéd
12.45–	Autóbuszok indulnak a szakmai programokra
13.30–19.00	Szakmai programok A) Kőszegi-hegység B) Őrség C) Sárvár, Farkaserdő D) Jeli Arborétum
19.00–19.45	Ambrózy Emlékház alapkövetétele
20.00–	Baráti találkozó, vacsora

2. nap 2005. május 21. – szombat

9.00–10.30	Ünnepi Közgyűlés a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központban Himnusz, elnöki megnyitó, köszöntők, előadások, műsorok
10.30–11.00	Szünet, sajtótájékoztató
11.00–13.30	Műsorok, kitüntetések átadása, zárszó
13.30–	Állófogadás a kitüntetettek részére, elutazás

Országos Erdészeti Egyesület
Szombathelyi Erdészeti Rt.

LGC2/L2024

IV. 20/0

Erdész az erdőért, Erdő az emberért –

60 év az államerdészet szolgálatában

Majer Antal: „Olyan eredmények születtek, amelyekről az erdészek minden szakmai tudásuk és lelkesedésük ellenére sem álmodhattak.”

Az Országos Erdészeti Egyesület évente ismétlődő Vándorgyűlése szakmánk látványos seregszemléje, a helyi csoportok és erdőgazdaságok életében minden esetben fontos állomás.

A vas megyei erdészek immár negyedszer állnak a szakmai megmérettetés keresztútjában.

1928-ban Trianon után, a Kőszegi-hegy magyar oldalán vándorló 106 kiváló erdész jövőbe vetett hite igazi demonstráció volt haza és szakma előtt.

1969-ben, a II. világháború után a magyar erdészet aranykorában, az 1962-es emlékezetes több százezer m³ fenyő pusztulását okozó hótörés helyszínén, az Őrség adott otthont. „A táj a szász Svájc ígérete” volt akkori elnökünk, Madas András értékelése. A Közgyűlés hangulatára a szakma 1970-es átszervezési előkészületei hatottak.

1989-ben, a sárvári Farkaserdő látványos bemutatója jól mutatta, a legmagasabban szervezett faiparral történő 17 éves együttélés vertikális elemeit. Választott jelmondatunk, mármint „Korszerű faipar nélkül nincs hatékony erdőgazdálkodás” elvén a rendszerváltozás – elnagyolt változásaival – komoly rést ütött.

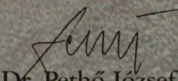
2005 is nevezetes évforduló. Hatvan éves a II. világháború után újjászerveződő magyar államerdészet. Most is szakmánkat érintő változások korát éljük. Ez a jeles évforduló mindenképpen pillanatnyi megállásra, eredményeinkkel történő szembesülésre kötelez bennünk.

A Vándorgyűlésen az eltelt évtizedek, de különösen az újabb önállóságunk közel másfél évtizede eredményeinek bemutatásával lépünk Önök elé. A változatos öt vasi erdőgazdasági táj egy-egy jellegzetes pontján szeretnénk bemutatni, mit tesz az Erdész az erdőért. A Vándorgyűlés négy útvonalán, a Kőszegi hegyvidék bükkösei, a gyantás ország, az Őrség fenyvesei, a vas-zalai-hegyhát gyertyán tölgyesei – vallanak tetteinkről. Igazolják, hogy a jól kezelt erdő – védett és nem védett területen egyaránt – betölti mind gazdasági, mind humánökológiai szerepét. Nem lehet más a cél.

Szakmai utunk minden szegletét történelmünk levegője lengi körül.

A római kor szombathelyi emlékei, a kőszegi Jurisich vár, a középkori Jáki templom, a magyar könyvnyomtatás bölcsője a Nádasdyak fészke Sárvár, a vasvári béke helyszíne mind-mind utunkon kísérnek. A rátóti Aradi vértanúk 13 tölgyfáját elültető Deák Ferenc, a haza bölcse üzen is nekünk: „Úgy kell szolgálni a jelent, hogy ne kompromittáljuk a jövőt.”

Sikeres szakmai feltöltődést és erdészetünk jövőjét jól formáló tanácskozást kívánunk az Országos Erdészeti Egyesület Szombathelyi helyi csoportja és a Szombathelyi Erdészeti Rt. nevében.

Dr. Pethő József
vezérigazgató

A jelű program

Kőszeg, Kőszegi-hegység

Útvonal: Szombathely–Kőszeg–Kőszegi-hegység–Jeli Arborétum

A program a Szombathelyi Erdészeti Igazgatóság területén zajlik

A résztvevők először az ódon hangulatú **Kőszegen** tesznek egy rövid városnéző sétát. A város környéke a XII–XIII. századtól, a német katonai betörések elhárítása miatt, hadászati fontosságúvá vált. Sorra épültek a Kőszegi-hegységben a kővárak, amelyek közül az egyik az Óházon emelt ún. Felsővár volt. Ennek emlékét megörökítő oklevélben írták le először a nevét: castrum Kuszug (1248).

1532-ben Jurisics Miklós várkapitánysága idején, a Bécs ellen támadó török sereg ostromolta a várost. Augusztus 5. és 30. között Szulejmán szultán személyes felügyelete mellett, 19 heves tá-

madást állt ki, amelyet kisszámú katonaság, a polgárok és a környékről idemenekült jobbágyok védtek. Az utolsó roham után, az éhségtől sokat szenvedő janicsárok lázadása az ostrom feladására kényszerítette Ibrahim nagyvezírt. A hagyomány szerint az utolsó seregrész 11 órakor hagyta el a környéket, ennek emlékére szólalnak meg a város harangjai 1777-től máig ebben az időpontban.

1648-ban a Magyarországhoz visszatért város szabad királyi címet kapott (Vas megyében egyetlenként), és 1848-ig követeket küldhetett az országgyűlésre is.

A városnézés után a következő úti cél a Kőszegi-hegység. A **Kőszeg** hegységvidéki erdők a város erdőbirtokaként a XVI. században voltak a legnagyobbak.

A város kezdeti erdőkezelési munkájának nincs nyoma, de már a XVIII. században gondját viselte, erdőszemélyzetet fogadott fel. A város két stájerországi erdészt, majd erdőmestert alkalmazott.

Az első gazdasági terv 1857-ben készült. Ekkor a „Felső-erdő” több mint felét 40 éves vágásforduló mellett sarjerdő üzemben, kisebb részét viszont bükk szálerdő üzemben kezelték. A vetővágásos felújítás a bükkösökben természetes úton általában jól sikerült. A tarvágásos sarjzatásoknál magfákat hagytak. A záródás kiegészítésére tölgy-makkrakást, valamint fenyő ültetést alkalmaztak. Az 1886–87. évben készített gazdasági terv szerint átálltak a 100 éves vágásfordulójú szálerdő üzemmódra. A bükk és a kocsánytalan tölgy főfajokkal szemben lassan visszaszorultak a fenyők.

Az első világháborút lezáró trianoni békeszerződés a „róti erdőt, mint Burgenland” egy részét Ausztriának ítélte oda, és csak az 1923. év februárjában kiszállt határmegállapító bizottság csatolta vissza ezt az erdőt „Csonkamagyarországhoz”, az erdőbirtokos beleegyezésével. A Magyar Királyi Belügyminisztérium 83124/1928. IV. sz. rendelete a visszacsatolt területet „ideiglenesen, közjogi hovatartozásának végleges rendezéséig” Kőszeg városhoz csatolta. Az államosítás után az állami tulajdonban maradt hegyvidéki erdőket a Szombathelyi Erdészeti Rt. és jogelődjei kezelték és kezelik.

A Szombathelyi Erdészeti Igazgatóság közel 12 000 ha-os területéből a Kőszeg-hegyi terület 2982 ha. Az éves átlagos igazgatósági 72–78000 nettó m³ fakitermelési feladatból erre a területre mintegy 18–22 000 m³ termelési feladat jut. Az élőfa készlet a Kőszegi-hegyen 1 millió m³ felett van, a hektáronkénti fatömeg meghaladja a 350 m³/ha-t. Az idős állományok aránya – ami alatt a 80 év feletti kort értjük – 40%.

A Kőszegi-hegységben az első megállóhely az ún. **Vöröskereszt**, ahol a **fa-használati bemutatót** tartunk. (Kőszeg 46 C erdőrészlet. Területe: 11,6 ha)

Az erdőrészlet a Kőszegi-hegység egy jellegzetes területén a Vöröskereszt – Irányhegy vonulatán fekszik. Az idei évben sorra kerülő nevelővágás a második TKGY-e az erdőrészletnek. A feltáró utak helyzete, továbbá a terepadottságok miatt a területen végzendő fakitermelési

munkák állománykímélő módon történő végrehajtása érdekében LKT egységcsomagos közelítési technológiát alkalmazunk. Az egységcsomagos technológia a fennmaradó állomány sérülésének elkerülése, valamint a fakitermelési és a közelítési munkák szétválasztására került kialakításra, elsősorban az előhasználatoknál. A technológia az országban már a '70-es évek végén kezdett meghonosodni, főleg a hegyvidéki területeken. A közelítést az előre kijelölt nyomvonalon végezzük. A sarangolt választékok szétválogatása a felkészítő helyen történik meg. A termelékenység növelése és egyszerre két rakat felcsörlőzése érdekében a két csörlődobos LKT-k megjelenésekor – először a szombathelyi erdőgazdaságnál – átalakították a pajzsot. Az ipari fa közelítése LKT-s vonszolással vagy forwarderes közelítéssel történik.

A fahasználati bemutató után a következő program helyszíne a **Stájer házak**, ahol a házak egyike **Erdészeti Múzeum**,

a másik **Erdei Iskola**, a volt gazdasági épület diákszálló – programunk helyszínei. Megemlékezünk elődeinkről, megkoszorúzzuk a kőszegi erdészek emléktábláját.

A Stájer házak története Mária Terézia 1869-ben kiadott erdőrendtartásával kezdődik. A házakat Kőszeg város az 1770-ben – amikor az itteni erdők jelentős része a város tulajdonába került – két, Ausztriából (Stájerországból) származó erdész részére építette. E festői környezetben nyitotta meg kapuit Vas megye első erdészeti Erdei Iskolája, amelyet 2004 tavaszára 28 fős szálláshellyel bővítettünk ki. A fejlesztés kapcsán kultúrált, összkomfortos elhelyezést tudunk biztosítani a hozzánk látogatóknak, továbbá a Nemzeti Alaptanterv által ajánlott, több napos programokat is vállalunk. Az oktatóközpont részét képezi a millicentenárium évében átadott Erdészeti Múzeum, mely a hegyet járó természetkedvelő turisták egyik kedvenc célpontja.

A létesítmény szezonálisan, március 15-től november 15-ig működik (időjárástól függően), az iskolai foglalkozások 28 fős tanteremben és 16 fős kabinetben folynak.

A program résztvevői uzsonna után a Jeli Arborétumba utaznak, ahol a baráti találkozó előtt egy rövid sétát tesznek.

B jelű program

Őrség

Útvonal: Szombathely–Ják–Csörötnek–Ivanc–Jeli Arborétum
A program a Szentgotthárdi Erdészeti Igazgatóság területét érinti

Vendégeink először az ország egyik legrégebbi román kori templomát tekintik meg Jákon. A **Jáki Szt. György templom** a legjelentősebb nemzeti templom Magyarországon. Ez azt jelenti, hogy a templom nem egyházi, hanem világi alapítású. A Jáki Márton nevéhez fűződő 1241-es alapítás után másfél évtizedig, három szakaszban zajlik az építkezés, amelyhez a köveket többek között a szombathelyi római romokból szerzik be. Az ünnepélyes felszentelésre 1256-ban kerül sor. A középkori történetről keveset tudunk. A török harcok idején a templom megrongálódik, a főkapu feletti apostolfiguráknak például leverik a fejét. 1562-ben megszűnik itt a kolostori élet, az elhagyott épületet pedig szombathelyi polgárok felgyújtják.

A templom meglátogatása után az **Őrségbe** indulunk tovább. Az őrségi tájra jellemző, hogy a tipikus őrségi falvakat szétszórt házcsoportok alkotják. A patak völgyre tekintő domboldalakon egymástól távol sorakoznak a pár házból álló települési egységek, a szerek. Ezek a honfoglalás utáni faluformát őrzik. A szerek települések kialakulásában nagy jelentősége volt a védelmi szempontok-

nak. Valamikor járhatatlan rengeteg volt az Őrség, az országot védelmező gyeplő fontos szakasza a német betörők ellen. Az ország védelmét az Árpád-házi királyok nagy gonddal szervezték meg, s IV. Henrik 1051. évi betörése után bényőket és székelyeket telepítettek ide, hogy a magyar őslakossággal együtt védjék a határt az erdővidékeken.

Az itt lakók a XVII. század végéig szabadalmatlan őrállók voltak. Legfőbb előjárójuk az őrkapitány, aki 12 választott esküdttel együtt látta el megyéről független közigazgatási és bírói teendőket.

Az őrségi falvakat a Várbulcsu által telepített első foglалók és árpád-kori őrállók utódai népesítették be. Kultúrájukban számos keleti hagyományt, nyelvükben ódon ízeket, népművészetükben fafaragó, díszítő készségükben igen sok székesyos vonást őriznek.

A történelmi Őrség
18 községből állt.

A szakmai program első bemutatóhelye a Csörötnek 10 E erdőrésztlet, **PRO SILVA** kísérleti terület 17,0 ha-on.

A **PRO SILVA** a természetes folyamatokra alapozott erdőgazdálkodást támogató erdészek 1989-ben Szlovéniában alapított európai szövetsége. A **PRO SILVA** azokat az erdőgazdálkodási stratégiákat támogatja, amelyek amellet, hogy optimalizálják az erdei ökoszisztémák fenntartását, védelmét és használatát, segítségükkel az erdők tartamosan és gazdaságosan betöltik egyéb (ökölógiai, gazdasági, stb.) szerepüket is.

1997-ben az erdőrésztletet a Szombathelyi Erdészeti Rt., az akkori Őrségi Tájvédelmi Körzet és a Nyugat-Magyarországi Egyetem közös elhatározással **PRO SILVA** kísérlet színhelyéül jelölte ki. 2001-ben növedékfokozó gyérítés fa-

használat megnevezés alatt száalálás jellegű fakitermelés történt hektáronként 40 m³ fatömeeggel. 2002 óta az egész területet elektromos vadkárelhárító kerítéssel védjük.

Célunk a kísérleti területtel az, hogy tapasztalatokat gyűjtsünk arra vonatkozóan, hogy a jelenlegi állomány milyen módon vezethető át a folyamatos erdőborítást biztosító erdőállapotba. Másrészt a herceg Esterházy magánalapítvány Lékai Erdészeténél alkalmazott folyamatos erdőborítottság kialakítását szolgáló gyakorlatot és a hazai módszereket hasonlítjuk össze. A beavatkozások előtti és utáni állapotok felvételét elvégezzük és a változásokat folyamatosan vizsgáljuk.

A társaság területén jelenleg 15 erdőrésztletben 170 ha-on indítottuk el a **PRO SILVA** kezelést.

OEE VÁNDORGYŰLÉS

2005 • SZOMBATHELY

A Vándorgyűlés őrsegi programjának második bemutatóhelye a **Hegyhátszentmárton 5 J erdőrészlet – fokoza-
tos felújítógáz és erdészeti gépek
bemutatása.** (Területe: 8,9 ha) Hegyhátszentmárton község határ Felsőmaráccal és Iváncsal együtt a II. világháború előtt a Sigray uradalom része volt.

Az itteni erdők elsősorban vadászati célokat szolgáltak, fahasználatot csak a vadászati költségek fedezése céljából végeztek. A felsőmaráci erdő fácántenyésztésre volt kijelölve, míg Hegyhátszentmárton és Ivánc térsége elsősorban nagyvadas terület volt.

A részletben az 1999. évi bükk makktermésre alapozott fokozatos felújítógáz

második bontása zajlik. A hektáronkénti erdőtervi fatömeg 479 m³, az első bontás alkalmával 93 m³/ha fa került ki-termelésre. A talajelőkészítést LKT-ra szerelt tárcsával és Valmet traktor vontatta AHWI forgókapával végezzük. A mesterséges állomány kiegészítés kézi- illetve gépi csemeteültetéssel történik. A faanyag közelítését, kiszállítását önrakodós Rába tehergépkocsi és Valmet forwarder végzi.

A szakmai programok után vendégeink a csodálatos környezetben elhelyezkedő **Ivánci vadászházhoz** utaznak. A vadászház történetéről tudnunk kell, hogy az valamikor a Sigray birtok része volt.

A gróf a XX. század elején, 1910-ben festői környezetben építette meg csodálatos erdészházát, ami a mai napig meghatározó épületegyüttese a térségnek. Az épületet „főerdészlaknak” nevezték, mivel ebben a majorban volt a grófi család kiterjedt erdőbirtokának igazgatási központja, valamint a főerdész lakóhelye. Gróf Sigray Antal vadászkastélyként is használta az épületet.

Az Ivánci vadászház az őrségi program befejező állomáshelye, ahol vendégeink először a Sigray emlékoszlopnál megemlékezést hallgatnak meg a Sigray családról. A törvényes örökös – báró

Bessenyei Ferenc (New York, USA) –, a kárpótlás alkalmával lemondott az ivánci birtokról a Magyar Állam javára. A vadászház ebédlőjében az Őrség múltjával, építészetével, kultúrájával, gazdálkodásával kapcsolatos filmet fognak látni, a falakon fotókiállítást helyeztünk el. A házban őrségi kiállítók mutatják be a tájra jellemző művészeti és egyéb termékeket, ahol azok vásárlására is lesz lehetőség.

A program résztvevői uzsonna után a Jeli Arborétumba utaznak, ahol a baráti találkozó előtt egy rövid sétát tesznek.

C jelű program

Sárvár, Farkaserdő

Útvonal: Szombathely–Sárvár–Káld Farkaserdő–Jeli Arborétum

A program a Sárvári Erdészeti Igazgatóság területén kerül megrendezésre

A Sárvári Erdészeti Igazgatóság Vas megye keleti részén, a Vasi-hegyhát és a Kemeneshát erdőgazdasági tájakon, Sárvár és Celldömölk térségében helyezkedik el. Az Igazgatóság a társaság legnagyobb területű (13 384 ha) és legmagasabb termelési volument képviselő erdőszéke. Erdőállományait a híres gyertyános-tölgyes (Farkas-erdő), cseres-tölgyes társulások mellett a Kemeneshát „cseri” talajain álló cseresek és mesterséges erdei fenyvesek jellemzik.

Szombathelyről elindulva először Sárvár városában állunk meg, ahol megismerkedhetnek vendé-

geink a sárvári várral, és annak történetével. Utunk során a Farkaserdő tölgygazdálkodását mutatjuk be, amely az Igazgatóság legnagyobb összefüggő erdőtömbje, egyúttal a Dunántúl egyik legnagyobb egybefüggő Gy-T-es erdeje. Az erdőtömb szívében lévő hidegkúti vadászházban megismerhetjük a Farkas-erdőt létrehozó nagynevű erdész elődökét és betekintést nyerhetünk a társaság vadgazdálkodásába.

Sárvár

Az első emberek, akik megjelentek ezen a vidéken halban bő vizeket és vadban gazdag erdőket találtak. A Római birodalom része lett Pannónia mintegy 2000 évvel ezelőtt. A mostani város környékén alapítottak egy Bassiana nevű települést. A birodalom sorsát a 370-es években felerosódó népvándorlás pecsételte meg. A IX. században a honfoglaló magyarok vették birtokba a területet. A Rába és a Gyöngyös összefolyásánál földvárat építettek, innen ered a város neve is (Sárvár; Sársziget). Először favárrá, majd kővárrá építették át. Lajos király szabadalmi levelet adományozott a városnak.

Sárvár XV. századi birtokosai a Kanizsaiak. A nagybirtok Kanizsai Orsolyára szállt. Nádasdy Tamás vette őt feleségül 1535-ben. Ekkortól kezdődött a Nádasdy

birtok felvirágzása, és tartott 1671-ig, amikor III. Nádasdy Ferencet a Wesselényi összeesküvésben való részvétel miatt fő- és jószágvesztésre ítélték.

A vár reneszánsz stílusban épült újra 1588–1615 között. A belső gerendavár helyébe olaszbástya kővár épült. Ez lett a család birtokainak központja. Nádasdy Tamás meghatározó személye volt a családnak. Több nyelven beszélő, széles látókörű államférfi. Iskolát alapított, kora ismert tudósait fogadta be Sárvárra. Sylvester János nyomdája itt működött. Híres kertészetet tartott fenn.

Fia II. Nádasdy Ferenc, – ő volt a híres „Fekete bég” – 22 évesen országos főkapitány. Számos győztes csata vezetője a török ellen. Ő is, apjához hasonlóan, támogatta a tudományt és a művészeteket.

A vár és a birtok a Wesselényi féle összeesküvést követő több évszázados hanyatlás után az 1800-as években házasság és örökség révén a bajor királyi herceg családjáé lett. Ők 1945-ig irányították a gazdálkodást. A mezőgazdálkodásban, de különösen az erdőgazdálkodásban végeztek nagy munkát. Az 1848-as szabadságharcból a település is kivette részét, Batthyány Lajos miniszterelnök volt a vidék országgyűlési képviselője.

Káld, Farkaserdő

Az első szakmai bemutatóhely, a Káld 45A erdőrésztlet természetes, míg a Káld 46B erdőrésztlet mesterséges felújítás eredménye. Hálózati és ERTI-kísérletek beiktatásával lehetőség van a természetes újulatból keletkezett erdőfelújítás és az azonos termőhelyen lévő mesterséges erdősisítés összehasonlítására.

A domborzat lehetőséget ad arra, hogy szinte egy helyről megtekinthetjük mindegyik felújítási módot, így az eddig leírt erdőrésztletekkel szemben lévő Káld 38C bükk elegyes tölgyest, ahol 50%-os bontás után természetes úton megjelent a bükk, tölgyet azonban alávetettünk, megőrizve a szukcesszió eme magas fokát.

Mellette a Káld 37C erdőrésztletet 2005 telén 50%-os fatömeg arányban megbontottuk. Ebben az erdőrésztletben fogjuk bemutatni fahasználati gépeinket és technológiánkat, valamint a rendelkezésre álló területen az erdőművelésben használt eszközeinket, egy szelvet felvilantva a csemetetermelésből is. Gépeinket működés közben tekinthetik meg vendégeink.

Innen átsétálunk az avasi nagytölgy tanúfához, majd buszra szállunk, és továbbmegyünk az igazgatóság Hidegkúti vadászházába. Itt vadgazdálkodásunkat reprezentáló kiállítást (a kiállítás ízelítőt ad a társaság területein található vadfajokról, azok minőségéről) a Kettner cég szervezésében fegyver (BLASER, SAUER,

MAUSER puskák legújabb típusai) és vadászfelszerelés bemutatót, valamint a Farkaserdő történetét reprezentáló kiállítást tekinthetnek meg látogatóink.

A vadászházi program után buszokkal végighaladunk a Farkaserdő Ny-i tömbjén, útközben érintve több erdészettörténeti nevezetességet. A buszok

megállása nélkül, a Farkaserdő szélén, elhaladunk a híres Bejczygyertyánosi csemetekert mellett is. Egervölgy község határában hagyjuk el a Farkaserdőt és érkezünk a Jeli Arborétumba, ahol egy rövid sétával körbevezetjük kedves vendégeinket az arborétum rhododendron-jainak csodálatos világában.

D jelű program

Vasvár, Jeli Arborétum

Útvonal: Szombathely–Vasvár–Jeli Arborétum

A program a Vasvári Erdészeti Igazgatóság területén kerül megrendezésre

A Vasvári Erdészeti Igazgatóság Vas megye déli részén, a Nádasd-szöcei fennsíktól a Hegyháton át a szajki erdőtömbig helyezkedik el. A legkisebb erdő- és a legnagyobb közigazgatási területen gazdálkodó igazgatóság. Mind földrajzilag, mind gazdálkodási szempontból erősen tagolt. Erdőállományai között az Alpokalja lucfenyveseitől a szajki gyertyános-tölgyesekig, az őrségi bakhátas erdei fenyevesektől a kiskalföldi száraz cseresekig sok minden megtalálható.

A program részeként a Vasvár történelmi központjában a „Királyok kútját” és a Domonkos kolostort ismerhetik meg a vándorgyűlés résztvevői.

Ezt követően a virágzó rododendronok színekavalkádjá közt egy romantikus kontinensek tájövezeteit is bemutató felfedező sétára invitáljuk vendégeinket a Jeli Arborétumba.

Vasvár

Vasvár Vas megye államalapítás kori központja, a vasi esperesség majd a vasvári káptalan székhelye, domonkos kolostora a XIII. század közepén épült.

A középkorban jelentős város, amely 1279-ben Kun László királytól kapott városi kiváltságokat. Királyi városi rangját egészen 1423-ig megtartotta, amikor Zsigmond király eladományozta. Ettől kezdve hanyatló földesúri mezőváros, melynek sorsát a török hódoltság pecsételte meg. A város törökkori történetéhez kapcsolódó legjelentősebb esemény, az 1664-ben, a szentgotthárdi csata után megkötött vasvári béke.

A XVIII. században újjáépülő Vasvár a Vasi-Hegyhát életében játszott fontos szerepet. A XIX. század közepétől Mária-búcsúíróról vált ismertté. A búcsújáróhelyet és a plébániát a XVII. század végén visszatelepült domonkosok vezették egészen 1950-ig, a szerzetesrendek feloszlásáig.

Vasvár ma elsősorban történelmi emlékeivel és természeti értékeivel kívánja felhívni magára a figyelmet, ezek közül a legjelentősebbek: a város központja, a középkori eredetű domonkos kolostor (benne a múzeummal), a szentkúti búcsújáróhely, valamint a város határában található X–XI. századi határvédelmi építmény rekonstruált szakasza a Vaskapu. Az árok és sánc néhol több méter magasán, – 8 km hosszan az általunk kezelt erdőben – ma is jól nyomon követhető.

A város központjában található a „Királyok kútja”, amely Vasvár történelméhez szorosan kapcsolódó négy királyunkat ábrázolja. Szent István – Vasvár és Vas vármegye alapítója, III. Béla – a Káptalan első donátora, IV. Béla – Do-

monkos kolostor alapítója, Kun László – Vasvár városi kiváltságainak adományozója.

Különleges értékű műemlék a Domonkos templom és kolostor épületegyüttese, amely a város történetének szinte valamennyi korszakából hordoz magában egy-egy elemet.

Az épület kiemelkedő értékét az adja, hogy külső megjelenésében megőrizte eredeti XIII. századi formájának számos elemét, míg belső kialakítása a barokk kort tükrözi. A templom berendezésével, szobraival, képeivel ma is őrzi domonkos jellegét. A Kolostor épületében működik a múzeum, amely a középkori Vas vármegye történetét és a domonkos rend magyarországi múltját bemutató kiállításokkal várja a látogatókat.

A Jeli Arborétum

A Jeli Arborétumot 1922-ben kezdte kialakítani gróf Ambrózy-Migazzi István. Figyelembe vette – a talajszerkezeten kívül – a szubalpin és mediterrán hatás együttes jelenlétét, amely esetenként az örökzöld lomblevelűek túlélésének záloga. A párás, szűrt napfényű környezet kialakításához több tucat fenyőfélért, tuját, tiszaforat, babérmeggyet, buxusokat, madárbirsek és borbolya félek tömegét ültette el. A sétautakat páfrányokkal, nárciszokkal, liliumokkal szegélyezte.

Az egy évtizednyi munka, az öthektárnyi csoda továbbfejlődése Ambrózy-Migazzi István 1933-ban bekövetkezett halálával megszakadt.

A hatvanas évek erdészpolitikája szerencsére változást hozott a haldokló kert életében. Az egzóták telepítése újraindult és az eredeti állapotok irányába haladt. Az arborétum többi részén kísérleti célú

telepítések történtek. Tájöveket alakítottak ki, amelyek bemutatják Kína, Japán, Amerika, a Kaukázus és a Balkán hazánk földrajzi szélességével megegyező területeinek erdőtársulásait.

A vándorgyűlés e programjában egy kontinenseket átvéelő utazásra hívjuk az érdeklődőket.

A kert érdekessége, hogy az egzóták nem csak egy-egy egyeddel képviselik magukat, hanem állományt is alkotnak.

A program állomásai:

1. Alátépitett fenyvesek: délre az eredeti Ambrózy-kert, északra a 2003-ban létesített újtelepítés (30 fajta, 800 db rhododendron). Áthaladunk a 60-as években kezdődött telepítéseken (japán, kínai, kaukázusi, amerikai örökzöld és lombhullató havas-zépek).

2. A kaukázusi erdőfolthoz atlaszcédrusok mellett érkezünk. A részletben keleti lucot, Bornmüller jegenyefenyőt, kaukázusi jegenyefenyőt, balkáni babérmeggyet láthatunk.
3. A Balkán erdőfolt fafajai: balkáni cirbolya, görög jegenyefenyő, szerblucfenyő.
4. Kis-Ázsia: kisázsiai és kaukázusi jegenyefenyő, tiszafa, vérbükk, zsendelyes tölgy.
5. Kína: kínai mamutfenyő, szúrós fenyő és császárfa, kéktobozú jegenyefenyő, koreai tuja.
6. Japán: japánciprus, magnólia, zöld botnád, és legyező törpebambusz.
7. Észak-Amerika: szitkaluc, ezüstfenyő, colorádó-, vörös tobozú jegenyefenyő.
8. Tőzezlápos-bükkös az új tóval.
9. Amerikai Sziklás-hegység, Óriások erdeje: hegyi mamutfenyő, óriás tuja, duglászfenyők, hemlokfenyők.
10. A csavarttűjű fenyő, sárga fenyő, oregoni hamisciprus, gyantás cédrus, szitkaluc, óriásjegénye fenyvesek mellett elhaladva Kanadát idéző vörös tölgy és kanadai hemlokfenyőkhöz érünk.

A főúton (a „Balkánon” és az alátelepített fenyveseken keresztül) a felsőpark nyírgyűjteményén át megérkezünk Ambrózy-Migazzi István emlékszobrához. A szobor környékén az általa telepített csodálatos rhododendron gyűjteményben gyönyörködhetünk.

Vas megyei kitüntetettek

„Bedő Albert” Emlékérem

Alapítási év: 1957.

1960. Kaposvár	Haszák Aladár erdőmérnök
1964. Eger	Farkas József erdész
1966. Sopron	Dr. Kopecky Ferenc erdőmérnök
1969. Szombathely	Mihályka Gyula erdész
1976. Balatonfüred	Bánó István erdőmérnök
1986. Szolnok	id. Dr. Solymos Rezső erdőmérnök
1989. Szombathely	Keresztes György erdőmérnök
1991. Sopron	Pintér Gyula erdész
2001. Nyíregyháza	Cebe Zoltán erdőmérnök
2002. Baja	Dr. Pethő József erdőmérnök

„Kaán Károly” Emlékérem

Alapítási év: 1985.

1985. Eger	Dr. Borsos Zoltán erdőmérnök
1994. Dobogókő	Boros Frigyes erdész

- „A” program – Kőszeg
- „B” program – Őrség
- „C” program – Sárvár
- „D” program – Vasvár

SZOMBATHELYI ERDÉSZETI RT.

H-9700 Szombathely, Zanati u. 26.
Telefon: 94/329-977 Fax: 94/329-973